

УДК: 005.336.4-027.63-045.45:378.4/.6

О. А. ЛОПУТЬКО, канд. пед. наук, доцент
Національна академія внутрішніх справ, МВС України
пл.Солом'янська 1, м. Київ-ДСП, 03035, Україна
loputko70@mail.ru

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВНЗ

***Анотація.** Проаналізовано зарубіжний досвід використання методу змішаного навчання у процесі вивчення іноземної мови у вищих навчальних закладах. Розглянуто основні організаційно-методичні вимоги до використання цього методу у зарубіжній практиці. Акцентовано увагу на необхідності реалізації педагогічної майстерності викладача у процесі об'єднання методів аудиторного, електронного та онлайн навчання у контексті викладання іноземної мови. Окреслено можливості удосконалення методики викладання іноземної мови у вищих навчальних закладах.*

Ключові слова: метод змішаного навчання, аудиторне навчання, електронне навчання, онлайн навчання, синтез методів, зарубіжний досвід, іноземна мова.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Методична система вивчення іноземної мови у вищих навчальних закладах протягом останніх десятиліть зазнала необхідних змін у зв'язку з модернізаційними тенденціями. Активізація процесу інтеграції України у європейський і світовий економічний, політичний, культурологічний простір зумовила потребу у підготовці високопрофесійних, конкурентноспроможних фахівців, які б на високому професійному рівні володіли іншомовною комунікативною культурою. Ці тенденції зумовили трансформаційні процеси у методичній системі викладання іноземної мови у вищих навчальних закладах України. Домінування комунікативних методів у процесі засвоєння іноземної мови є загальним чинником, функціональні методи відійшли на другий план. З посиленням тенденції технологізації навчального процесу особливої популярності набули методи комп'ютерного навчання. Однак результати аналізу знань, умінь і навичок студентів, які вивчали іноземну мову за допомогою комунікативних методик, виявив, що цей метод викладання іноземної мови має досить вагомі недоліки. Так, найчастіше у майбутніх фахівців, у випускників вищих навчальних закладах, у яких навички усної комунікації розвинуті на достатньому рівні, зустрічаються значні труднощі у написанні нормативних документів, веденні ділового листування та ін. Застосування ж функціональних методів вивчення іноземної мови навіть за умови того, що вони дають значний результат у розвитку навичок іншомовного письма, є нераціональним в сучасних умовах з точки зору розподілу навчального часу.

Окреслені питання є надзвичайно актуальними для освітньої практики України, адже вимоги до майбутніх фахівців передбачають високий рівень володіння ними іноземною мовою професійного спрямування. Особливої нагальною є проблема недостатності навчального часу, зокрема, на аудиторні заняття. Саме тому виникла необхідність знаходження нових, оптимальних, інтерактивних методів вивчення іноземної мови в умовах вищих навчальних закладах.

Формулювання мети статті. Метою статті є аналіз специфіки застосування змішаного методу навчання іноземної мови у зарубіжній практиці, досвід якої можна було б використати у вищих навчальних закладах України, що сприяло б швидкому та якісному оволодінню студентами англійською мовою професійного спрямування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток суспільства у економічній, соціально-культурній, політичній сферах приводить до змін у педагогічній теорії і практиці. Так, інтенсивність соціально-економічних, культурологічних процесів сучасного соціуму зумовили особливу зацікавленість багатьох іноземних учених-практиків у розробці теоретико-методичних засад використання змішаного методу вивчення іноземної мови в освітній практиці (Б Баррет, Г. Бенфілд, Д. Берн, П. Майр, Г. Робертс, С. Софрейт, П. Шарма, Дж. Уотсон). У багатьох університетах США та Великої Британії (Оксфордський університет, університет Аризони, університет Менсона, університет Уолверхемптона та ін.) активно впроваджується змішаний метод у процесі викладання іноземної мови задля підготовки високопрофесійних фахівців. Останнім часом активізувався процес упровадження цього методу в університетах Російської Федерації (Л. Десятова, О. Костіна та ін.).

Виклад основного матеріалу дослідження. Метод змішаного або комбінованого навчання (blended-learning з англ.) позиціонується як такий, що використовує переваги аудиторних занять та електронного навчання. Його використання створює насамперед можливість об'єднання оперативності та ефективності електронних форм навчання з соціальними аспектами очного навчання [3]. Англомовні автори (П. Майр та С. Софрейт) вважають, що змішане навчання – це такий метод, в основу якого покладена концепція дидактично осмисленого об'єднання технологій «класичної освіти в класах» та технологій віртуального та онлайн навчання, яке базується на нових інформаційних та комунікативних носіях [3].

Д. Берн [2] використовує термін blended learning для визначення такої навчальної програми, що включає декілька методів подання матеріалу. Дослідник також аналізує такий навчальний процес у контексті використання різних методик, орієнтованих на реальні дії в реальному часі, наприклад співвідношення електронних навчальних програм, елементів індивідуальних занять з тренером чи коучем та програми, де сам учень вибирає оптимальні швидкість та інтенсивність навчання. Основною перевагою методу змішаного навчання є вибір правильного способу донесення матеріалу [9, с. 12].

Специфіку застосування змішаного методу вивчення іноземної мови у російських вищих навчальних закладах О. Костіна вбачає в об'єднанні (змішуванні) формальних (навчання в аудиторії, вивчення та перевірка матеріалів мовного курсу, написання контрольних робіт, тестування та ін.) та неформальних методів та засобів навчання (спілкування з викладачем за допомогою електронної пошти, проведення інтернет-конференцій та ін.). Також необхідним під час використання цієї технології автор вважає комбінування різних способів подання навчального матеріалу (очне face-to-face, електронне online learning та самостійне навчання self-study learning) з використанням методики управління знаннями [7, с. 141].

Л. Десятова вважає, що комбіноване навчання повинно бути побудоване на основі поєднання електронних навчальних програм у реальному часі та елементів індивідуальних занять викладача з тими, хто навчається. Дослідниця дотримується

думки, що студент переважно має сам встановлювати оптимальну швидкість та інтенсивність процесу навчання. Основним моментом за умови застосування такого методу є правильне співвідношення засобів навчання, яке значним чином вплине на кінцевий результат [6].

Енциклопедичні електронні видання пропонують розглядати метод змішаного навчання за такою схемою (Рис.1) [5]:

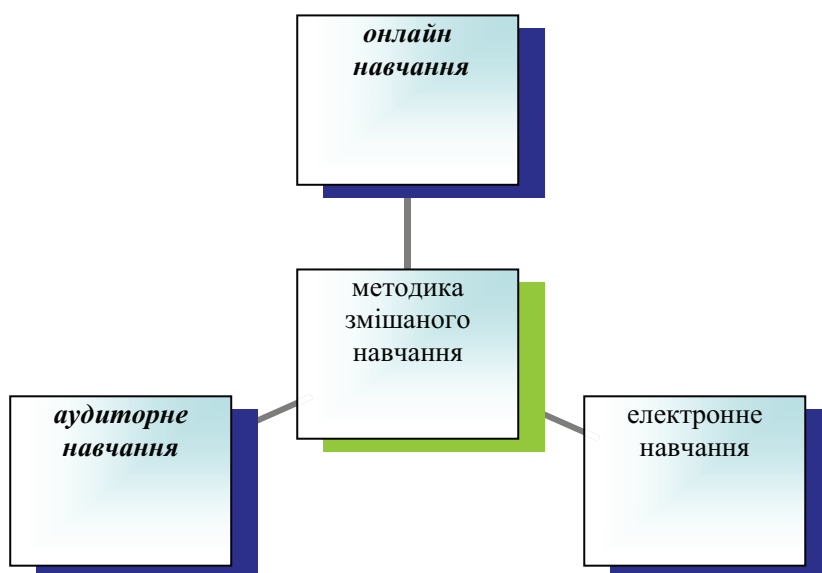

Рис. 1. Метод змішаного навчання

У зарубіжній практиці у вивченні англійської мови можна виокремити основні засади застосування комбінованого методу. Необхідними для його успішної реалізації у навчальному процесі є об'єднання (синтез) методів аудиторного, електронного та онлайн навчання за умови дидактичного осмислення викладачем їх співвідношення для отримання оптимального результату в опануванні іноземною мовою професійного спрямування. Особлива увага має приділятися формуванню більш ефектної взаємодії суб'єктів навчання, де активні дії мають бути спрямовані на набуття навичок самостійності у виборі темпу вивчення навчальної дисципліни у кожного студента. Можна зауважити, що добір методів змішаного навчання ґрунтується на взаємній компенсації недоліків класичних методів аудиторного, електронного й онлайн навчання [8, с. 68].

Розглядаючи класичні методи роботи в аудиторії, можна виокремити такі основні переваги та недоліки (Табл.1):

Таблиця 1.

Переваги	Недоліки
формування великих і малих навчальних груп (соціалізація учасників навчального процесу)	труднощі в організації навчання (необхідність одночасної присутності в одному місці усіх учасників навчального процесу)
особистий контакт викладача зі студентами	необхідність проведення заняття з одним рівнем інтенсивності для всіх
можливість побудови повноцінної комунікації під час навчального заняття	труднощі в індивідуалізації та диференціації видів роботи
швидке усунення помилок у усному мовленні та письмі	необхідність подання усім студентам одного матеріалу
можливість ретельного контролю за роботою навчального контингенту	використання обмеженої кількості методів організації заняття

У роботі ж, організованій переважно за методами електронного та онлайн навчання, можна визначити наступні позитивні й негативні аспекти (Табл.2):

Таблиця 2.

Переваги	Недоліки
Студенти мають можливість самостійно обирати місце і час заняття	відсутність або обмеженість соціальних контактів між членами навчальної групи
студент має змогу займатися у обраному темпі, пришвидшуючи та уповільнюючи його за потреби	обмеженість особистого контакту з викладачем
збільшення мобільності студентів	труднощі у виявленні та усуненні помилок у процесі вивчення навчального матеріалу
навчальний матеріал можна попередньо відібрати та організувати	зниження рівня адекватності контролю
постійне оновлення та, як наслідок, – підвищення актуальності фактичного навчального матеріалу	необхідність високого рівня самодисципліни та здатності до самостійного навчання у студентів

Отже, аналіз основних переваг та недоліків у використанні таких методів навчального процесу дає змогу розглядати їх синтез як механізм взаємної компенсації недоліків та створення такого симбіозу, за якого буде розкрито весь потенціал аспектів роботи за кожним з них.

Звертаючись до зарубіжного досвіду, зауважимо, що в університеті Уолверхемптона викладачі визначають ряд вимог, необхідних для успішної роботи за змішаним методом [4]:

- стовідсоткова наявність документів, необхідних для складання модуля в електронному форматі;
- регулярна можливість спілкування з викладачем та зворотного зв'язку;
- можливість навчання одне в одного у членів навчальної групи;
- складання електронного плану особистого розвитку;

- можливість отримувати усі необхідні матеріали для підсумкового контролю в електронному форматі;
 - проведення аудиторного навчання в інтерактивній формі.
- Виконання цих вимог у свою чергу для майбутніх фахівців створює можливості:
- цілодобового доступу до навчальних матеріалів;
 - аналізувати особисті досягнення у вивченні навчальної дисципліни, отримувати коментар викладача щодо власної успішності та інформувати деканат про здобутки кожного окремого студента одразу;
 - організувати та брати участь у групових інтерактивних заняттях (використання електронних технологій для цього не є необхідним);
 - використання несинхронізованого колективного навчання, що значно розширює межі аудиторного навчання, яке може проводитись у час, найбільш зручний для усіх учасників навчального процесу;
 - кращого розуміння внутрішньої суті навчального процесу;
 - покращення ефективності зворотного зв'язку;
 - удосконалення моніторингу навчальних досягнень студентів можливості надання пропозицій та рекомендацій щодо працевлаштування тих з них, які мають найкращий рейтинг;
 - збереження часу та паперу.

В Оксфордському університетському центрі підготовки персоналу та розвитку освіти Г. Бенфілд та Г. Робертс підготували доповідь [1], присвячену застосуванню методу змішаного електронного навчання, у якій презентували наступну схему роботи з аудиторією, яка може бути прикладом ефективно організації навчання із дотриманням вищезазначених вимог (Рис.2):

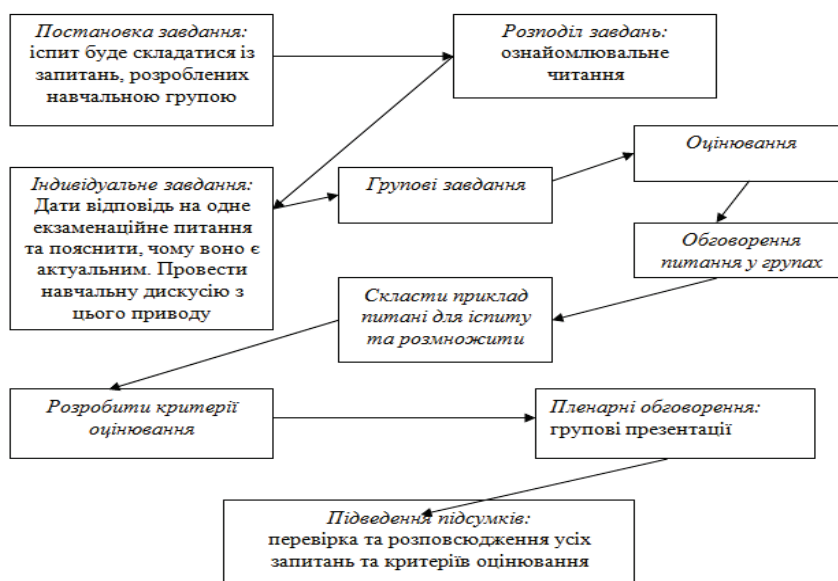

Рис 2. Схема роботи з аудиторією, яка може бути прикладом ефективно організації навчання.

Цей досвід свідчить про можливість значного підвищення інтенсивності навчання у вищому навчальному закладі за умови доцільного використання змішаного методу в процесі навчання англійської мови як іноземної. Серед основних переваг його впровадження зазначимо такі: комбінування аудиторного та електронного навчання, застосування групових та індивідуальних методів роботи, розвиток навичок участі у навчальній дискусії, набуття навичок проведення колективної роботи, ретельне планування викладачем усього навчального курсу, актуальність фактичного матеріалу з навчальної дисципліни, підвищення рівня використання наочних засобів, підвищення рівня самостійності студентів, зростання рівня особистої відповідальності за успішність навчального контингенту, ретельність проведення поточного та підсумкового контролю, збільшення можливостей віртуального спілкування з викладачем та, як наслідок, – можливість регулярних консультацій викладача.

Висновки результатів дослідження. Таким чином, удосконаленню методики викладання іноземної мови у вищих навчальних закладах далекого та ближнього зарубіжжя присвячено значну увагу науковців, педагогів-практиків. Основні зрушення відбуваються у сфері створення нових методик електронного навчання іноземної мови, пристосування до нових вимог щодо результативності вивчення навчальної дисципліни та формування таких механізмів їх комбінування, системне використання яких дало б змогу сформувати всебічну професійну компетенцію майбутнього фахівця. Також грамотне застосування методу змішаного навчання створює можливості для включення самих суб'єктів навчання до процесу організації занять з навчальної дисципліни і, як наслідок, значно підвищує мотивацію до її свідомого вивчення.

Перспективи подальших розвідок. Упровадження методу змішаного навчання у навчальний процес вищих навчальних закладів України є перспективним. Основними напрямками подальших досліджень у цій сфері можна визначити такі: визначення питомої ваги аудиторної роботи під керівництвом викладача, дослідження можливостей онлайн спілкування викладачів та студентів, використання можливостей змішаного методу в процесі організації дистанційного навчання, визначення оптимального співвідношення аудиторних, онлайн та електронних методів для різних категорій студентів та ін. Перспективою подальших досліджень є підготовка методичних рекомендацій з використання методу змішаного навчання до занять з курсу «Іноземна мова професійного спрямування» згідно з навчальними програмами відповідно до спеціальностей.

Література

1. Benfield G., Roberts G. Blended e-learning in HE [Electronic resource] / G. Benfield, G. Roberts. – Mode of access: <<http://www.brookes.ac.uk>>.
2. Берн Д. Смешанное обучение [Электронный ресурс] / Д. Берн. – Режим доступа: <<http://www.trainingreference.co.uk>>.
3. Blended Learning [Electronic resource]. – Mode of access: <hr-pedia.ru/index.php/Blended-learning>.
4. Blended Learning [Electronic resource]. – Mode of access: <<http://www.wlv.ac.uk>>.

5. Blended Learning Methodology [Electronic resource]. – Mode of access: <<http://en.wikipedia.org/wiki/File:Blended-learning-methodolog.jpg>>.

6. Десятова Л. В. Использование модели очного и дистанционного обучения [Электронный ресурс] / Л. В. Десятова. – Режим доступа: <oxfordquality.ru/files/files/blended_learning>.

7. Костина Е. В. Модель смешанного обучения (Blended Learning) и ее использование в преподавании иностранных языков / Е. В. Костина // Известия высших учебных заведений. Серия : Гуманитарные науки, 2010. – Т. 1. – №2. – С. 141–144.

8. Sharma P., Barret B. Blended Learning. Using Technologies in and beyond the language classroom / P. Sharma, B. Barret. – Macmillan books for teachers, 2007. – P. 68.

9. Watson J. Blended learning: The convergence of online and face-to-face education / J. Watson. – North American Council for Online Learning, 2008. – P. 12.

Е. А. ЛОПУТЬКО, канд. пед. наук, доцент
Национальная академия внутренних дел, МВД Украины
пл.Соломянская 1, г. Киев-ДСП, 03035, Украина
loputko70@mail.ru

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ПРИМЕНЕНИЯ МЕТОДА СМЕШАННОГО ОБУЧЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

***Аннотация.** Проанализирован зарубежный опыт использования метода смешанного обучения в процессе изучения иностранного языка в высших учебных заведениях. Рассмотрены основные организационно-методические требования к использованию данного метода в зарубежной практике. Акцентировано внимание на необходимости реализации педагогического мастерства преподавателя в процессе объединения методов аудиторного, электронного и онлайн обучения в контексте преподавания иностранного языка. Очерчены возможности усовершенствования методики преподавания иностранного языка в высших учебных заведениях.*

Ключевые слова: метод смешанного обучения, аудиторное обучение, электронное обучение, онлайн обучение, синтез методов, зарубежный опыт, иностранный язык.

O.A.LOPUTKO, PhD (pedagogical sciences), associate professor
National Academy of Internal Affairs, Ministry of Internal Affairs of Ukraine
1 Solomyanska Square, Kyiv-DSP, 03035, Ukraine
loputko70@mail.ru

FOREIGN EXPERIENCE CONCERNING IMPLEMENTATION OF BLENDED METHOD IN THE PROCESS OF THE ENGLISH LANGUAGE TEACHING AT HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

***Abstract.** The international experience of the blended method usage in the process of the English language teaching in higher educational establishments has been analyzed. The*

main organizational-methodical demands to the usage of the above mentioned method in the foreign practice have been researched. The necessity of implementing teachers' pedagogical skillfulness in the process of combining auditorial, electronic and online methods of teaching has been stressed. Possibilities of improving methods of foreign language teaching in higher educational establishments have been defined.

It has been proved that the combination of classroom teaching methods with electronic and online means create a good background for successful implementation of the blended-learning technique. Several advantages and disadvantages of the blended method and usage of electronic and online resources have been highlighted. It has been determined that this method gives significant increase of intense education, provided the blended method is applied properly. Its most important advantages (the combination of classroom study with electronic means, the use of group and individual methods of work, the development of collective work participation skills, and the ability to take part in discussions) have been defined. It has been stated that the correct usage of the blended method gives possibility to involve the participants of the educational process to the organization of education which will increase their motivation and conscientious learning.

Keywords: blended method, auditorial method of teaching, electronic method of teaching, online method of teaching, methods' combination, foreign experience, foreign language.

Bibliography

1. Benfield G., Roberts G. Blended e-learning in HE [Electronic resource] / G. Benfield, G. Roberts. – Mode of access: <<http://www.brookes.ac.uk>>.
2. Byrne D. Blended Learning [Electronic resource] / D. Bern. – Mode of access: <<http://www.trainingreference.co.uk>>.
3. Blended Learning [Electronic resource]. – Mode of access: <hrpedia.ru/index.php/Blended-learning>.
4. Blended Learning [Electronic resource]. – Mode of access: <<http://www.wlv.ac.uk>>.
5. Blended Learning Methodology [Electronic resource]. – Mode of access: <<http://en.wikipedia.org/wiki/File:Blended-learning-methodolog.jpg>>.
6. Desyatova L. The use of a full-time and distance learning [Electronic resource] / L. V. Desyatova. – Mode of access: <oxfordquality.ru/files/files/blended_learning>.
7. Kostina E. V. The model of blended learning and its use in the teaching of foreign languages / E. V. Kostina // *Izvestiya vysshix uchebnyx zavedenij. Seriya : Gumanitarnye nauki*, 2010. – T. 1. – №2. – S. 141–144.
8. Sharma P., Barret B. Blended Learning. Using Technologies in and beyond the language classroom / P. Sharma, B. Barret. – Macmillan books for teachers, 2007. – P. 68.
9. Watson J. Blended learning: The convergence of online and face-to-face education / J. Watson. – North American Council for Online Learning, 2008. – P. 12.